

מוזאמביק: הרצח של רות פירסט

בשבעה שבועות נרצחה במאפוטו, בירת מוזאמביק, אינה טלקוטאלית לבנה, ידועת-שם ברחבי אפריקה השחורה. רות פירסט ניהלה את המכון ללימודי אפריקה במאפוטו. קיימה קשרים אימיים עם מנהיגים רבים באפריקה, בי אסיה ובאמריקה הלאטנית, והצליחה לגייס עזרה רבה מארגונים בינלאומיים, בכללם אונסק"ו.

על זהותם של הרוצחים אין ויכוח. רות פירסט נרצחה על-ידי סוכנים דרום-אפריקאיים, שפעלו לפי הוראות ממשלת האפרטהייד. ממשלת דרום-אפריקה אינה מכחישה כלל את אחריותה לרצח. האחרים להסברה בפרט טרייה טענו, שפירסט סייעה לאירגון ה"מחבלים" הקונגרס האפריקאי הלאומי, שאינו אלא תנועת שיחרור של שחורי דרום-אפריקה.

טענה זו הופרכה עד מהרה דווקא על-ידי הודעה רשמית של ממשלת דרום אפריקה. ניוסטטיסטמן מדווח, שההודעה מפרטוריה מציגת ממשלת דרום-אפריקה נחושה בדעתה להגביה בהתקפת-מחץ על כל פעולה נגדה. ההודעה מדגישה שמדובר בפעילות "צבאית, כלכלית, פוליטית ואידיאולוגית". בכך הכריזה דרום-אפריקה מיל

קורכן פירסט
יהיו לה מחשיכים

חמה, הכוללת השמדה פיר-סית ממש, נגד כל אינה טלקוטאל שילחם למען שילטון הרוב במדינה זו. רות נהרגה באמצעות מיכתב-נפץ שלוש ימים אחרי תום ועידה שנערכה במכון שלה. בשיתוף אר-נסק"ו, הוועידה עסקה בי דרכים להגברת תודעתם של השחורים בכל החלק הדרומי של אפריקה, ובהתוויית תוכניות חינוך ולימוד לביעור-הבערות בקרבם. אין ספק שפעיר-לות כזו מהווה סכנה לי-המשכו של מיסטר אפי-לייה גיועני, המבוסס על ניצול כלכלי, המושתת על דיכוי תודעתם של המופי-לים לרעה. מיסטרי כיר-בוש וניצול אינם יכולים לעמוד נגד התנגדות של עם שלם, מגובש, מאוחד ומודע. אנטי-טלקוטאלית כמו רות מאיימת על הגאזים בפרטוריה יותר מעשרות מגיגי גרילה. רציחתה אינה בבחינת תקרית, או סתם מעשה-רשע של סוכן חורש-רע. היא פועל יוצא בלתי-נמנע מעצם השיטה השוררת בדרום-אפריקה.

רות פירסט נמלטה למוזאמביק אחרי 20 שנות פעילות בדרום-אפריקה כעיתונאית וכעורכת. גם את המרכז ללי-מודים אפריקאיים במאפוטו ראתה כמעין עיתון-חי. העוסק באקטואליה ובנושאים בוערים. עניינים אקדמיים מופי-שטים לא זכו שם לעדיפות גבוהה במיוחד. הצוות שלה מוגדר על ידי ניוסטטיסטמן כ"חבורת מארכסיסטים טור-בים, המונהגים על-ידי עיתונאית-חוקרת מחוננת".

רות ניהלה מחקרים מעשיים באמצעות סטודנטים ור-אנשי-מחקר, שגויסו משורות הפרילימו, מפלגת-השילי-טון במוזאמביק. המטרה המוצהרת היתה: סיוע בתהליך-המעבר ההדרגתי לסוציאליזם. היא קיוותה לבנות במאפוטו מודל שיהווה דגם לחיקוי למדינות אפריקה האחרות. בעיקר הקדישה תשומת-לב למדינות הדרום באפריקה, בכללן ואמבוביה וזימבבואה, אבל מדינת-היעד לטווח ארוך היא, כמובן, דרום-אפריקה. אחרי שיחרורה מדי הגיוענים.

עבודתה במוזאמביק לא היתה קלה. המדינה, החסרה כוח-אדם מיומן, שרוייה בקשיים כלכליים המורים, לכך נוסף גם מצבה הפוליטי המסובך. מיסטר הפרילימו רואה עצמו מחוייב מבחינה אידיאולוגית ומוסרית לסייע לר-תנועות השיחרור בחלקה הדרומי של אפריקה. רובע לי-מוגבאה ואנשיו נהנו במשך שנים רבות מאילוח ומ-סיוע מגוף שהגיש להם נשיא מוזאמביק, סאמורה מאשל. תפקידו בשיחרור זימבבואה ממישטרו הגיועני של איאן סמית היה מכריע. עתה מגישה ממשלת מוזאמביק סיוע דומה גם ללוחמי הקונגרס האפריקאי הלאומי, שליטי דרום-אפריקה מגיבים בפשיטות ובמעשי טירור, המזכירים את תחילתה של פרשת לבנון. הם הצליחו לגרום נזקים עציר-מים למוזאמביק, ועושים כמיטב יכולתם לעכב את הת-פתחותה.

רות פירסט נאלצה להיאבק גם במורשת האינטלק-טואלית שהותירו אחריהם הפאשיסטים הפורטוגליים. מפשי-טנות והקונפורמיזם ניראו בעיניה מיכשול ליישום מעשי-של תיאוריות מארכסיסטיות בשטח. היא לחמה בהם בי-אנתו אומץ לב חסר-פשרות, שבו ניהלה מאבק רצוף ועיקבי לאורך כל חייה נגד הגיוענות הלבנה.

דוגמה לכך היא הטיפול במטעי-התה, ענף ייצוא חשוב במוזאמביק. רות הצליחה לשים קץ לניצול עבודה ארעית זולה במטעים, ולהשתית את הענף על עובדים קבועים ואימונים. שעבר הכשרה מיקצועית מעולה. בכך הכשירה את הקרקע לניהול עצמי במטעים, להעלאת תודעת העובדים, שזכו להוראה מסודרת ולמדור, בין השאר, גם קריאוכתוב.

השילוב הזה של אומץ-לב, השכלה, שם עולמי כלוחמת-חופש, ואשה סוציאליסטית המסוגלת להנחיל לא רק

תודעה, אלא גם מיומנות פרקטית, הפך את רות פירסט למטרה ראשונה במעלה להסתה. שהיה לה גם גזון סכסי-טטי, לבסוף בא מעשה הרצח השפל. אין ספק שיבואו לה ממשיכים. אפשר להרוג אישיות כמו רות פירסט במעטפת נפץ, אבל לא לערער את מיפעל חייה, שבו הציבה דוגמה מופלאה לשיתוף-פעולה פורה בין שחורים ולבנים.

צפון אירלנד: גם הם

יורים בילדים

בבלפסט, בירת צפון-אירלנד, סוערות הרוחות בשל החלטתו של התובע הכללי שלא להעמיד לדין חייל בריטי, שרצח ילד בן 11 בכדור-גומי.

סטיון מקנוני נורה בראשו ומת מיד. הוריו טוענים שהוא נקלע במיקרה למהומה שפרצה ברובע הקאתולי כדור-גומי.

בונטייד. עיתוני בלפאסט, כולל כמה עיתונים פרוטסטנטיים שמרנים, טוענים שהחייל הפר את ההוראה שלא לירות בכדורי-גומי ממרחק קצר. בהתאם להנחיות הצבא יש לשמור על מרחק של לפחות 20 מטר בירי ישיר של כדורי-גומי.

השילטונות טענו שהחייל ירה "מתוך התגוננות". משי-קיפים מתייחסים בגיחוך לטענה כזו, בעיקר כשמדובר בירי מכוון היטב לעברו של ילד קטן. הבישוף הקאתולי, הד"ר אדוארד דיילי, מצייץ שאין לראות בפרשה מיקרה בודד. השנה נהרגו 10 בני-אדם מכדורי-גומי של הצבא. ורבים אחרים נפצעו קשה. בשום מיקרה לא הועמדו הוריים לדין. הד"ר דיילי סבור שברוב מיקרי-הירי הופרו תקנות הצבא. הסלחנות כלפי הוריים מתפרשת בעידוד ל"תקיפות" שפירושה, כמו בפרשת מקנוני, גם רצח ילדים.

אמו של הילד הכריזה תחילה על שביתת-רעב, אך לבסוף הזרה בה. היא חייבת לדאוג לשאר ילדיה הקטנים. אבל הנימוק העיקרי שלה היה פוליטי: "אין לי כל ספק ששביתת-רעב לא תשפיע כלל על ממשלתה הנוקשה של הגברת התאצ"ר".

הדיפלומטיה

העצמאית

של ראשי-המועצה

קשה להגדיר את העיירה הקטנה גלן-קוב בלונד-איילנד, מדינת ניו-יורק, כישוב "מדליק" במיוחד. אבל יש שם חוף נחמד, כמה מיגרשי-גולף מקסימים ומרכז טניס פופולארי. העיירה זכתה בשבועות האחרונים לפיר-סום עולמי בעטייה של תקרית דיפלומטית סוערת, בכיכובם של ראשי-המועצה המקומית, אלאן פארנטה, והמישלחת הסובייטית באו"ם, שהשתכנה בגלן-קוב.

הסובייטים עוררו את זעמם של אבות העיר בעיק-בות סרט דוקומנטרי של הטלוויזיה הקנאדית, שהוכיח, לכאורה, שהבניין הענקי של המישלחת שורץ מרגלים ואמצעים אלקטרוניים לצורכי האזנה ועיקוב. ממש ליד הסובייטים ממוקם איזורית-עשייה גדולה, שבו שוכנת בין השאר חברת ג'ומן, המיצרת מטוסי-קרב משיככללים.

ראשי-המועצה הכריז מעין מילחמה פרטית נגד הסוביי-טים ונימק אותה בכך שהם אינם משלמים מיסים עירוני-ניים. באמתלה זו אסר פארנטה על הסובייטים להשתמש במיתקנים של המועצה, כולל מיגרשי-הספורט וחוף-הים. כתב טיימס הלונדוני המתאר בהרחבה את הפרשה, מוסר שהתנגות ראשי-המועצה עוררה מבוכה עצומה במישרד-החוץ האמריקאי. נוכח מחאות הסובייטים חוש-שים אנשי הסטייט-דפארטמנט מצעדי תגמול נגד דיפלומי-טים אמריקאיים בברית-המועצות.

מישרד-החוץ פנה במיכתב-מחאה לראשי-המועצה. פארני-טה הוזהר שהטיפול בדיפלומטים זרים הוא בתחום אחריותה של הממשלה הפדראלית של ארצות-הברית. הוא נתבע לבטל מייד את כל ההגבלות שהוטלו על הסובייטים.

פארנטה לא נבהל מהעובדה שפקעה סבלנותם של אנשי הסטייט-דפארטמנט. הוא ענה במיכתב מנומס, אך תקיף, שבו דרש ממישרד-החוץ לשלם את המיסים עבור הסובייטים. אם המיסים לא ישולמו, יימשכו ההגבלות על השימוש במיתקני המועצה. פארנטה אף התריע נגד העובדה שבניין הנציגות הסובייטית מלא באמצעים אלקטרוניים מתוחכמים.

בינתיים התערב גם הבית הלבן בתקרית. אך ללא תוצאות. קשה להעריך היים את השלכות התקרית הזו, אך דבר אחד ברור כבר עתה: היא לא תפגע בסיי-כוניו של פארנטה להיבחר שוב לתפקיד ראשי-המועצה.

האמריקאים

מוסים

להכשיל

כפי שצפה מדור זה בשנתיים האחרונות, הפך צינור הגאז ממערב-סיביריה לאירופה למרכז הפוליטיקה ה-אירופית, ולגורם מתח בין אירופה וארצות-הברית. פרויקט הצינור, והמיומן המערב-גרמני עבורו, היו הסיבה העיקרית להימנעות הסובייטים מפלישה לפולין בשנה שעברה. הגשמת הפרויקט עשויה להיות גורם ראשון במעלה להורדת המתחיות באירופה ולהוביל ליתר פתיחות בשיחות לפירוק נשק גרעיני.

בהדחת אלכסנדר הייג סילקה ממשלת רונאלד רגן את המדינאי היחיד אשר גילה הבנה למערב-אירופה.

שרי-הגנה ויינברגר *
מסייע למגמה הניטראליסטית

ג'ורג' שולץ וקאספר ויינברגר עושים כמיטב יכולתם להכשיל את הפרויקט משני טעמים: עמדתם האנטי-סובייטית בנוסח שנות ה-50, ומחוייבותם לסעודיה המתנגדת לצינור מטעמים מובנים מאליהם. יש להניח שעמדתה הבלתי-סבירה והמאניפול-טיבית של ווינגטון בנושא זה, תצליח לעכב, אך לא למנוע, את השלמת הפרויקט. אין ספק שהניציות האמריקאית בנושא זה, וכן בנושא הצבת כלי-נשק גרעיניים חדשים על אדמת אירופה, תורמת להגברת המגמות הניטראליסטיות בגרמניה, בהולנד ובצרפת.

* עם פיליפ חביב.